

MMA•MMK

II. VIKÁR BÉLA-NAP

**MŰHELYVITA
A HITELES MAGYAR
VONÓS
NÉPZENEJÁTÉKRÓL**

**2026. ÁPRILIS 2.
HILD-VILLA**

Bartók Béla egykori ars poeticája – a „tiszta forrásból” – irányelvvé és közhellyé is vált. Ez a kettősség jellemzi a népzenei előadások hitelességét is, holott arról számos kérdés él mind az előadókban, mind a táncházba járó közönségben is. Általánosítható-e egy-egy legendás előadó vonótartása? Mit kezd a szakember azzal a megfigyeléssel, hogy a Pát-ria-lemezek előadói olyan technikával játszanak, amely közelebb áll a barokk hegedűlési módhoz, mint a jelenleg elfogadott virtuóz, párnázott hegedűt fejfel-nyakkal tartó? Elfogadható-e a háromhúrú széki brácsával kalotaszegit játszani? Ha nem, hány brácsával járjon a zenész egy bálba? A gyimesi hegedű zengőhúrjáért vajon átbarkácsoljuk-e a népi hangszerünket?

A Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete 2025-ben indította el a „Vikár Béla-nap” műhelyvita-sorozatát, amely során a felkért előadók, a meghívott megszólalók, valamint a közönség együtt beszélget a magyar népzene-kutatás kérdéseiről. A célunk az, hogy az idei és a következő évek Vikár-napjain körbejárjuk a népzenejáték különböző területeit: a vonós, a fúvós és az ütős, valamint az énekes megszólaltatás lehetőségeit. A konferenciák megszokott rendjétől eltérően ezeken az alkalmakon az egyes résztémák átbeszélésére bőseges időt szánunk. Éppen az a feltett szándékunk, hogy a megszólalók minél több gyakorlati, kézzelfogható és a hétköznapi játékba beilleszthető részletet és alapvetel érítsenek.

Az idei vitanapon, 2026. április 2-án Kiss Eszter Veronika és Vizeli Máté látják el a házigazda szerepét. Ők maguk is előadnak, és főként: szabad eszmecserére ösztönzik a jelenlevőket, miközben őrzik a beszélgetés szakmai karakterét. Meghívott előadóként lép fel Pávai István, Árendás Péter és Mohácsy Albert. A hangszerek anyagától a húrok számáig, a tartástól a vonásig, a nevezéktantól a tempóig számos kérdést érintenek majd. A nap folyamán az előadók és a jelenlevők közösen gondolkodnak – szavakkal és zenei példákkal.

Windhager Ákos

PROGRAM

10.00 **MEGNYITÓ**

10.10–11.50 **ELŐADÁSOK**

- **Kiss Eszter Veronika:**
Népzene a szolfézs- és a hangszeres órákon
 - **Pávai István:**
Hitelesség a népzeneben
 - **Árendás Péter:**
Vonós népzeneoktatás a Zeneakadémia Népzene Tanszékén –
Mit tanulhatunk a falusi zenészeketől?
 - **Mohácsy Albert:**
Falusi muzsika városias közegben, avagy mi lesz veled, népzene?
 - **Vizeli Máté:**
„Hogyan lehet ma autentikus?” –
Változások a népi vonós pedagógiában
-

11.50 **SZÜNET**

12.30 **VITA**

VITAINDÍTÓK

Kiss Eszter Veronika

zenetörténész, szolfézsstanár, igazgatóhelyettes,
Vujicsics Tihamér Alapfokú Művészeti Iskola

Népzene a szolfézs- és a hangszeres órákon

A népzene fontos részét képezi a hazai zeneoktatás teljes spektrumának, az alapfoktól a felsőfokig. Jelen van nemcsak az ének- és a szolfézsórákon, de szintén fontos szerepet kap a feldolgozások révén a klasszikus hangszeres órákon is.

Kodály Zoltán óta a szóbeli felvételik és a szolfézsversenyek elmaradhatatlan része a népdaléneklés és az alapszintű népzenei elemzés, azonban sok esetben a népdalokat szolfézs példaként kezelik, és a növendékek nem találkoznak az autentikus előadással sem. Mivel általában alapvetően eltér a klasszikus tanulmányokkal rendelkező zenészek, zenetanárok népzenei felfogása, gyakran az autentikus stílusjegyeket nem tudják hitelesen továbbadni, holott sok esetben az adott feldolgozás hagyományhű előadásához szükség lenne ezekre.

Az előadás arra keresi a választ, miért szükséges az autentikus népzene integrációja a hazai alap-, közép-, és felsőfokú klasszikus zeneoktatásba, és konkrét megoldásokat mutat, hogyan segíthetnénk ezt a folyamatot a gyakorlatban.

Vizedi Máté

hegedűművész-tanár, népzene tanár

„Hogyan lehet ma autentikus?”

Változások a népi vonós pedagógiában

Falusi adatközlő zenészeink fokozatos fogyásával és az egyre több iskolai népzenei szakirány megalakulásával a népzene tanulása egyre inkább – az informalitást felváltva – formális térbe került. Ezzel együtt napjainkra lényegesen lecsökkent a népzene tanulni kezdők átlagéletkora, azonban a '90-es években megjelent zeneiskolai és szakgimnáziumi tantervek nem követték le ennek a változásnak az oktatásra gyakorolt következményeit. A táncházmozgalom kezdetén a leendő „revival” zenészek a népzenei anyag elsajátításával szimultán tanultak meg a hangszerükön is játszani. Metodika híján a falusi adatközlők személyisége és tudása iránti lelkesedés segítette át őket a technikai akadályokon. Mára ez a lehetőség gyakorlatilag megszűnt, de ha elérhető is volna, a népzene tanulni vágyó gyerekekre nem tudna értékelhető hatással lenni. Ennek a problémának egy lehetséges feloldása, ha a tanítás során először a hangszer szakszerű kezelését helyezzük előtérbe, és később próbáljuk arra ráépíteni a specifikus zenei információkat.

ELŐADÓK

Árendás Péter

egyetemi docens, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem;
népzenei szakcsoportvezető, Hagyományok Háza

Vonós népzeneoktatás a Zeneakadémia Népzene Tanszékén Mit tanulhatunk a falusi zenészekről?

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen 2007-ben indult el a vokális és a hangszeres népzeneoktatás, melynek egyik legnagyobb létszámú tagozata a népi vonós szakirány. Az oktatási metodika, ezen belül a tanításmódszertan szaktárgy a kezdetekről igyekszik választ találni arra a kérdésre, hogy a népi vonós hangszerek oktatásában mennyire vegyük át a klasszikus zeneoktatásban használt és bevált módszereket, és mennyire alkalmazzuk a hagyományos tudásátadás formáit. Ez utóbbinál a falusi vonószenészek nem skálák és etűdök gyakorlásával érték el a magas fokú hangszeres készséget, hanem a gyerekkoruktól beléjük ivódott zenei repertoár dallamain keresztül. A hegedűsöktől a népi hangszeres dallamok egy része komoly technikai tudást igényel, ugyanakkor például a brácsa és a bőgő esetében nem használták a gyorsabb futamokat és a magasabb fekvéseket. Emellett viszont kiemelt figyelem jut a helyes tánczenei kíséretre jellemző ritmikai elemeknek, a dinamikai és a hangsúlybéli jellemzőknek és a kistájként eltérő stílusos előadásmódnak. A Népzene Tanszék vonós szakirányán a hangszeres főtárgy, a repertoárismeret és a kamarazene tárgyak egymást erősítve, szoros összefüggésben tárgyalják ezeket.

A komolyzenei területtel szemben a vonós népzeneoktatásnál alapvető az eredeti hangszeres gyűjtéseknek való megfelelés, főleg az úgynevezett funkciós, a tánc kíséret során készült hang- és videófelvételek tanulmányozása kap kiemelt szerepet. Miket tanulhatunk ezekből a gyűjtésekből, és milyen hibás következtetéseket lehet levonni a megfelelő forráskritikai megközelítés nélkül?

Előadásom az alábbi kérdéseket járja körül: Mikor tekinthetjük hitelesnek a falusi adatközlő muzsikust, zenekart? Hogyan segítik a népzene-tudomány eredményei a megfelelően értékes zenei repertoár kiválogatását? Mennyiben hasznos és követendő a népi vonós hangszerek speciális tartása, vonófogása, hangolása? Miben segíti a vonósokat a hangszeres dallamok vokális párhuzamainak tanulmányozása, ismerete? Harmonizálási stílusok, szabályszerűségek, azok helyes alkalmazása; hol és hogyan szükségesek a harmónia javításai a brácsa és a bőgő esetében? Zenekari kohézió a dallamok megformálása és a táncszerű tempók, lüktetések vonatkozásában.

Fotó: Horváth Orsolya

Mohácsy Albert
népzénesz, népzene-tanár

Falusi muzsika városias közegben, avagy mi lesz veled, népzene?

Több mint negyven, a szakmában zenészként, zenetanárként eltöltött év alatt gyűlnek a tapasztalatok. Érde-
mes megállni egy összegzésre, annál is inkább, mivel az előadó szinte minden olyan terepen megfordult, ahol
a népzene megszólalhat.

Gyűjtések – az utolsó mohikánokkal, főképp Erdélyben. A gádzsó, mint családtag.

Muzsikálás – táncházaktól a MŰPA színpadáig, hobbiból lett hivatás. „Egy életen át kell...”

Tanítás – alap-, közép-, felsőfokon, iskolarendszeren belül és kívül, határainkon innen és túl.

Közművelődés – Hagyományok Háza, kiadványok, pályázatok.

Publikációk – arccal a gyakorlat felé. Minden mester volt tanítvány.

A továbbadás kételyei

Gyűjtések – lassan vége, az a varázs, amit a személyes kapcsolatok adtak, nem hozható vissza.

Muzsikálás – változó szociokulturális környezet, az információs robbanás (ellen-)hatásai.

Tanítás – szakmaiság és hitelesség kérdései. Lehet-e többet tudni a „kelleténél”?

Közművelődés – mit ad az intézményesülés, és mit vesz el. „Extázis héttől tízig”.

Publikációk – Színhagyomány és kánon. Az írástudók felelőssége. „Ne engem kövessetek...”

Minden mindennel összefügg

Az *egész* megértése lenne a cél – miközben csak szeleteket látunk. Nem volt ez mindig így.

Versenyfutás az idővel és a figyelemmel. Kire ütött ez a gyerek? Eltérő motivációk.

Itt a határ – hol a határ? Virágozzék ezer virág? Műfaj műfajnak farkasa?

Generációk, elágazások. „Örökölt sorsok” és vargabetűk. A nagy fa árnyéka: áldás vagy átok?

Pávai István

etnomuzikológus, címzetes igazgató,
tudományos főmunkatárs, Hagyományok Háza;
a Magyar Művészeti Akadémia levelező tagja

Hitelesség a népzeneben

Mit nevezhetünk hiteles népzeneinek? Elég-e egyetlen szempont – például a népi hangszer, a falusi előadó vagy a hagyományra való hivatkozás – ahhoz, hogy egy zenei jelenséget népzeneinek tekintsünk?

Létezik-e egyáltalán világos határ a népzene és a műzene között, vagy inkább egy átmeneti zónáról beszélhetünk, amelyben a népdalok, a népies műdalok és a falvakban is elterjedt városi slágerek különböző mértékben kapcsolódnak a hagyományhoz?

Milyen szempontok alapján különítették el a népzenet a műzenei eredetű dallamoktól a magyar népzene-kutatás klasszikusai, köztük Bartók Béla és Kodály Zoltán? Mit gondoltak a néphagyományban élő emberek által készített hangszereken megszólaló műzenéről vagy a gyári hangszereken játszott hagyományos falusi zenéről? Mit értett Bartók a tágabb és a szűkebb értelemben vett népzene fogalmán?

Milyen szerepet játszik a hitelesség körvonalazásában a közösségi használat, a generációkon átívelő hagyományozódás és a dallamok variánsokban való létezése? Mikor válhat egy kívülről bekerülő dallam a közösségi gyakorlat részévé, és mikor marad műzenei eredetű repertoárdarab?

Az előadás ezekre a kérdésekre keresi a választ, kitérve arra is, hogy miként segítheti a mai népzenei előadói gyakorlatban a hiteles megszólaltatást a variabilitás tudatos megértése, és a forrásanyag sokoldalú megismerése.

Magyar Művészeti Akadémia
Művészetelméleti és Módszertani
Kutatóintézet